

Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin

**Os oes arnoch angen y cyhoeddiad hwn mewn print bras, Braille neu ar Dâp
Sain, cysylltwch â 01267 234567**

**recycle
ailgylchu**

Please recycle this publication
Cofiwch ailgylchu'r cyhoeddiad yma

100% wedi'i ailgylchu

Argraffwyd ar bapur mae 100% ohono wedi'i ailgylchu

Rhagair

Ein gweledigaeth yw Sir Gaerfyrddin Ddwyeithog

Er mwyn cyflawni hyn bydd rhaid sicrhau twf sylweddol mewn addysg a hyfforddiant cyfrwng Cymraeg i gynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl mewn Cymraeg a Saesneg ac sydd â'r gallu i ddefnyddio'u hieithoedd yn hyderus gyda'u teuluoedd, yn eu cymunedau ac yn y gweithle.

Yn rhinwedd fy swydd fel arweinydd y Cyngor yr wyf yn cydnabod pwysigrwydd creu cyfleoedd i ddisgyblion Sir Gâr i ddod yn hyderus yn y Gymraeg ac yn y Saesneg. Yn syml, dylai pob un o'n pobl ifanc, o bob cefndir, gael y cyfle i ddod allan o'r system addysg yn ddwyeithog, yn falch o'u hunaniaeth ac yn dathlu'r ddwy iaith.

Wrth feithrin plant dwyeithog yn y sir yr ydym yn ehangu eu gorwelion. Gwyddwn hefyd, o ran ymchwil, fod dysgu mwy nag un iaith yn hwyluso dysgu ieithoedd eraill. Rhaid cofio hefyd fod angen gweithluoedd dwyeithog ar gyflogwyr yng Nghymru, gan fod angen darparu gwasanaethau'n ddwyeithog. Mae ymchwil yn dangos bod dwyeithrwydd yn gohirio dechreuad Dementia a symptomau eraill clefyd Alzheimer.

Mae'n gyfnod cyffrous i addysg yng Nghymru. Mae gan Lywodraeth Cymru weledigaeth a chynlluniau gweithredu cenedlaethol, sef 2050: Miliwn o siaradwyr (2017) ac Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein cenedl, Cynllun gweithredu 2017-21 (2017). Mae'n amserol felly i sicrhau bod plant ac oedolion ifanc ein sir yn cael y cyfleoedd i fod yn ddwyeithog. A'r ffordd orau o sicrhau hyn yw drwy addysg.

Cyng. Emlyn Dole

Arweinydd, Cyngor Sir Gâr

1. Ein gweledigaeth yw: Sir Gaerfyrddin ddwyieithog

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn: Sicrhau twf sylweddol mewn addysg a hyfforddiant cyfrwng Cymraeg i gynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl mewn Cymraeg a Saesneg ac sydd â'r gallu i ddefnyddio'u hieithoedd yn hyderus gyda'u teuluoedd, yn eu cymunedau ac yn y gweithle.

2. Egwyddorion

- Mae addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i'r holl ddysgwyr, o fewn pellter teithio rhesymol i'w cartrefi.
- Bydd disgwyl i ddysgwyr sydd wedi dilyn y rhaglen Cymraeg Iaith 1af yn yr ysgol gynradd barhau â'r rhaglen hon wrth drosglwyddo i'r ysgol uwchradd.
- Gweithio gyda gwasanaethau eraill i hyrwyddo a chynyddu dwyieithrwydd.
- Dathlu cynnydd ac ymrwymiad i ddatblygu'r Gymraeg.
- Bydd pob dysgwr yn dod yn rhugl mewn 'dwy iaith a mwy'.
- Mae dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol yn cael cyfle ieithyddol cyfartal.

3. Amcanion

- Sicrhau bod pob disgybl yn gwbl ddwyieithog (ac amlieithog) wrth adael yr ysgol fel bod ganddynt y sgiliau i weithredu fel dinasyddion dwyieithog yn eu cymunedau, y gweithle a'r tu hwnt/yn fyd-eang.
- Hyrwyddo manteision gwybyddol, economaidd, cymdeithasol, addysgol, iechyd a chymunedol dwyieithrwydd.
- Hybu datblygiad sgiliau dwyieithog dysgwyr ar bob cyfle o fewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol fel bod y Gymraeg yn cael ei defnyddio'n naturiol i gyfathrebu.
- Hyrwyddo cyfleoedd i rieni a'r teulu ehangach ddatblygu eu sgiliau Cymraeg fel eu bod yn gallu cefnogi datblygiad iaith eu plant.
- Darparu gwasanaethau a fydd yn sicrhau cyfleoedd dysgu o ansawdd da ar gyfer holl blant, pobl ifanc ac oedolion Sir Gaerfyrddin, a thrwy hynny'n eu galluogi i wireddu eu llawn botensial fel dysgwyr gydol oes yng nghyd-destun natur ddwyieithog unigryw'r Sir.
- Sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei haddysgu fel iaith 1af a/neu 2il iaith yn ein holl ysgolion, yn unol â Deddf Addysg 2002, a pharatoi'n rhagweithiol ar gyfer addysgu Cymraeg fel un continwwm erbyn 2020.
- Sicrhau bod yr holl ddisgyblion yn gallu siarad, darllen ac ysgrifennu'r iaith yn rhugl erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 2 yn unol â'u cam datblygiad disgwylidig.
- Sicrhau dilyniant o ddarpariaeth gyn-ysgol cyfrwng Cymraeg i addysg gynradd ac uwchradd ddwyieithog.
- Sicrhau dilyniant ieithyddol ar draws meysydd cwricwlaidd wrth drosglwyddo o Gyfnod Allweddol 2 i Gyfnod Allweddol 3, o Gyfnod Allweddol 3 i Gyfnod Allweddol 4 a hybu dilyniant ieithyddol o Gyfnod Allweddol 4 i ddysgu gydol oes.
- Datblygu datganiad Sirol eglur o ran disgwyliadau wrth ystyried cymhwysedd disgyblion a'r angen i sicrhau her briodol i'r holl ddisgyblion er mwyn iddynt wireddu eu potensial addysgol yn llawn.
- Gweithio mewn partneriaeth gyda'r holl ddarparwyr i wella safon y Gymraeg o fewn yr amgylchedd ddysgu.
- Datblygu a hyrwyddo rhaglenni hyfforddi a fydd yn galluogi'r gweithlu ysgolion i ennill y cymhwysedd a'r hyder i addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Sicrhau bod hwyrdyfodiaid yn gallu gwneud y defnydd gorau o'r athrawon sy'n cefnogi datblygiad y Gymraeg er mwyn iddynt allu integreiddio'n naturiol yn eu hysgol a'u cymuned leol.
- Ystyried ail-fodelu darpariaeth a gwerthuso dichonolrwydd sefydlu canolfan trochi i hwyrdyfodiaid o fewn oes y cynllun -yn ddbynnol ar faterion cyllido ac ystyriaethau gweithredol megis staffio ac ati.

4. Cysylltiadau â Pholisiau Llywodraeth Cymru

Ailysgrifennu'r Dyfodol: Rydym yn ymrwymedig i'r egwyddor o godi dyhead a chyrraeddian yn ysgolion Sir Gaerfyrddin trwy weithio'n frwd i ddileu'r rhwystrau a wynebir gan ddysgwyr o gefndiroedd difreintiedig. Byddwn yn rhoi cymorth priodol i ddysgwyr gan gynnwys defnydd effeithiol a phriodol o'r Grant Amddifadedd Disgyblion ym mhob lleoliad.

Dyfodol Llwyddiannus: Mae rôl y Gymraeg yn y cwricwlwm newydd i Gymru yn cael ei datgan yn eglur ac yn fynych yn y weledigaeth a geir yn y ddogfen Dyfodol Llwyddiannus. Rydym ni'n ymrwymedig, trwy lunio cwricwlwm ar gyfer Sir Gaerfyrddin, i hyrwyddo'r Gymraeg fel pwnc, fel cyfrwng addysgu, fel cymhwysedd ac fel yr iaith ar gyfer cyfathrebu anffurfiol yn ein hysgolion.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015: Rydym yn ymrwymo i greu Sir Gaerfyrddin sy'n gymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a hamdden.

Strategaeth Ddrafft Llywodraeth Cymru: miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050: Rydym yn ymrwymo i gyflawni cynnydd sylweddol yn nifer y plant a phobl ifanc sy'n cael addysg Gymraeg ac yn meddu ar sgiliau yn y Gymraeg, gan mai dim ond trwy alluogi mwy o bobl i ddysgu Cymraeg y bydd yn bosibl gwireddu'r uchelgais i fod â miliwn o siaradwyr Cymraeg ledled Cymru. Byddwn yn canolbwyntio ar y blynyddoedd cynnar, oherwydd po gynharaf y mae plentyn yn cael cyswllt â'r iaith, po fwyaf o gyfle sydd gan y plentyn i ddod yn rhugl.

Ysgolion yr 21ain Ganrif a'r Rhaglen Addysg: Bydd rhaglen fuddsoddi Sir Gaerfyrddin yn ystyried y Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg ac yn gweithio i ddatblygu amgylcheddau dysgu a fydd yn ei gwneud yn bosibl mynd ati'n llwyddiannus i gyflawni strategaethau ar gyfer gwella a deilliannau addysgol gwell.

5. Mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd statudol dan Adran 10 o Fesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 i hybu mynediad at addysg a hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg

Mae'r awdurdod lleol yn ateb gofynion Adran 10 o Fesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008. Mae addysg gynradd cyfrwng Cymraeg ar gael bron ym mhob cymuned yn Sir Gaerfyrddin. Mae rhai ardaloedd e.e. Talacharn/Tremoilet/Llanmiloe lle mae mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn her. Mae gan y Cyngor Sir gynllun i ymateb i'r mater hwn. Yn y sector uwchradd mae addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i'r holl ddisgyblion. Mae pob cymuned ysgol yn rhan o ddalgylch ysgol cyfrwng Cymraeg benodedig.

6. Rôl a Chylch Gwaith y Fforwm Iaith

- Helpu i ddatblygu'r Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg ac adnabod a datblygu mesurau perfformiad er mwyn i'r amcanion a'r targedau gael eu mesur/cyflawni/cyrraedd.
- Monitro amcanion a thargedau'r Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg a sicrhau eu bod yn cael eu cyflawni/cyrraedd.
- Sicrhau y croesgyfeirir at strategaethau a chynlluniau perthnasol eraill e.e. y Strategaeth Gymunedol Integredig.
- Cynghori ynghylch cynnal Arolwg o'r Angen i gynghori ynghylch datblygu addysg cyfrwng Cymraeg.
- Ystyried data ar gyrhaeddiad a chael adroddiadau ar agweddau penodol ar y Cynllun.
- Ystyried yr adroddiadau monitro a ddarperir ar gyfer Llywodraeth Cymru a gwneud sylwadau arnynt.
- Darparu adborth ar gyfer y Pwyllgor Craffu, Panel Ymgynghorol yr Aelodau ar yr Iaith Gymraeg a phwyllgorau eraill yn ôl y gofyn.
- Cael tystiolaeth gan bartïon/partneriaid perthnasol ac ystyried ffyrdd y gall y Cyngor a'r gymuned ehangach fynd i'r afael â her y gostyngiad yn nifer y siaradwyr Cymraeg.
- Rhoi cymorth a her o ran gweithredu'r Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg.
- Rhannu arfer effeithiol.

7. Gweithredu

- Cynllun Gweithredu i ategu y ddogfen strategol yma.
- Cynllun peilot yn 2017/18 i gynorthwyo trawsdoriad o ysgolion cynradd ac uwchradd i symud ar hyd y continwmm iaith.

Alex Jones

“ Mae'r ffaith fy mod wedi derbyn addysg ddwyieithog wedi bod yn hollol ganolog yn fy natblygiad fel person ac i'm gyrfa fel darlledydd. Golyga fod y cyfleoedd oedd ar agor i mi wedi dyblu, fod fy ngallu i ddysgu ieithoedd eraill wedi cynyddu a'r ddawn holl bwysig i gyfathrebu a gwneud ffrindiau wedi eu ehangu yn ddirfawr. Yn fwy na dim mae'r gafael sydd gennyf ar ddwy iaith wedi rhoi i mi deimlad arbennig o gryf o berthyn ac o dreftadaeth. Rhoddodd y cychwyn a gefais fel darlledydd yn y Gymraeg y profiad eang a oedd angen arnaf i symud ymlaen tuag at swydd fy mreuddwydion. Heb fy addysg ddwyieithog fe fyddwn mewn lle gwahanol iawn heddiw. ”

Nigel Owens

“ Heb fy addysg Gymraeg yn yr Ysgol fydden i ddim wedi cael yr holl gyfleoedd i gyflwyno a pherfformio a fydden i ddim wedi cael fy annog i ddechrau dyfarnu yn 16 oed.

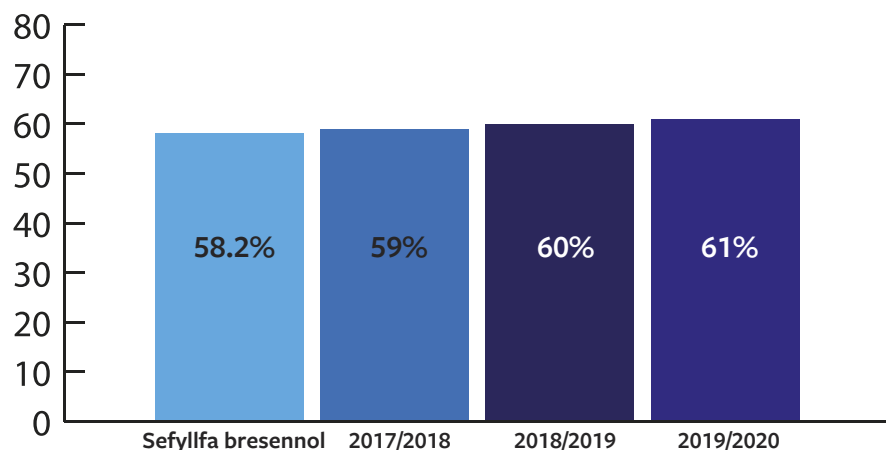
Rwy'n cario'r Gymraeg da fi ble bynnag dwi'n dyfarnu yn y byd. Cyn pob ge^ m rwy'n gwrando ar gerddoriaeth Gymraeg. Dwi'n ddigon ffodus i gael dwy iaith ac mae'r Gymraeg yn rhan bwysig o pwy ydw i. ”

8. Deilliannau a Chynllun Gweithredu

Deiliant 1: Mwy o blant saith oed yn cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg

Mae'r sefyllfa bresennol o ran nifer y plant saith oed a addysgir trwy gyfrwng y Gymraeg a'n targedau ar gyfer y tair blynedd nesaf fel a ganlyn:

Er mwyn cyflawni'r deiliant hwn byddwn yn:-

- Gweithio gyda darparwyr gofal plant/cyn-ysgol i gynyddu nifer y dysgwyr sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg, trwy hyrwyddo manteision dwyieithrwydd.
- Cyflawni consensws i gynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg a chynorthwyo ysgolion i symud ar hyd y continwmm iaith.
- Hyrwyddo'r Siarteri Iaith a mentrau eraill er mwyn datblygu'r defnydd o'r Gymraeg y tu allan i ddysgu ffurfiol.
- Sicrhau safonau cyrhaeddiad uchel mewn Cymraeg ym mhob ysgol.

**Nodyn: Defnyddir yr ymadroddiad 'symud ar hyd y continwmm iaith i ddisgrifio'r siwrnai y disgwylir i bob ysgol ei chyflawni os yw miliwn o siaradwyr yn mynd i gael ei wireddu erbyn 2050. Mae'r camau hyn, i ddatblygu addysgu'r Gymraeg a datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg, yn mynd i fod yn raddol ac fesul cam mewn rhai Ysgolion, lle bydd cynnydd mewn Ysgolion eraill yn gallu bod yn gyflymach. Ein nod yw gweithio'n gadarnhaol gyda phob ysgol er mwyn cynnig cefnogaeth a hyfforddiant yn ôl y gofyn.*

Datganiad Ategol:

Yn Sir Gaerfyrddin mae addysg gyn:ysgol yn cael ei darparu gan ysgolion a lleoliadau nas cynhelir. Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i gynyddu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg gan dargedu ardaloedd lle nad oes darpariaeth ar gael ar hyn o bryd. Byddwn yn rhoi cymorth ac arweiniad trwy ein tîm Blynnyddoedd Cynnar ac yn rhannu deunyddiau ynglŷn â gwerth dwyieithrwydd gyda rhieni fel bod ganddynt ddealltwriaeth well a'u bod yn gallu gwneud penderfyniadau gwybodus ynghylch addysg statudol.

Byddwn yn rhoi cymorth ac arweiniad i ysgolion trwy ein tîm AGGaD o ran sut i ymateb i ymholiadau rhieni. Byddwn yn rhannu deunyddiau â rhieni/gofalwyr/gwarcheidwaid ynglŷn â gwerth dwyieithrwydd er mwyn iddynt fod â dealltwriaeth well a gallu gwneud penderfyniadau gwybodus yn ystod

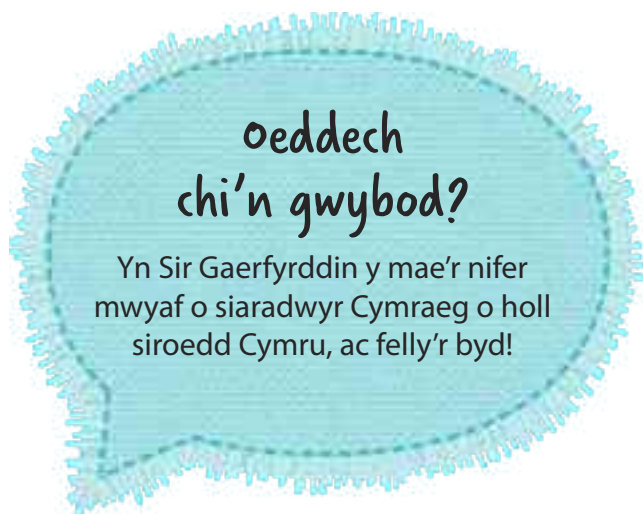
pob cyfnod pontio. Y nod yw cynyddu trosglwyddo rhwng y cylchoedd meithrin a'r Cyfnod Sylfaen cyfrwng Cymraeg.

Byddwn yn sicrhau bod rhieni, drwy ein llyfryn Gwybodaeth i Rieni yn gwybod pa ysgolion sy'n cynnig darpariaeth y Cyfnod Sylfaen a Chyfnodau Allweddol 2-5 drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r wybodaeth am natur ieithyddol pob ysgol, yn unol â dogfen 'Diffinio ysgolion yn ôl darpariaeth cyfrwng Cymraeg' Llywodraeth Cymru, 2008, ar gael ar wefan y Cyngor Sir.

<http://www.sirgar.llyw.cymru/cartref/preswylwyr/addysg-ac-ysgolion/dod-o-hyd-i-ysgol/#.WAo01MuV-1s>

Mae'r diffiniad presennol o'n hysgolion cynradd fel a ganlyn:

Math o ysgol	Nifer	%	Nifer y disgyblion
Cyfrwng Cymraeg	58	58.6	6784
Trawsnewidiol	2	2	292
Dwy Ffrwd	11	11.1	2885
Cyfrwng Saesneg gyda defnydd sylweddol o'r Gymraeg	3	3	698
Cyfrwng Saesneg	25	25.3	4626

Er mwyn cynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg sydd ar gael byddwn yn ail-gyflunio'r ddarpariaeth bresennol trwy wneud y canlynol:

- Datblygu mwy o ofal plant/darpariaeth cyn-ysgol cyfrwng Cymraeg.
- Cynorthwyo ein hysgolion dwy ffrwd a thrawsnewidiol presennol i ddod yn ysgolion cyfrwng Cymraeg.
- Buddsoddi mewn sefydlu ysgolion Cymraeg/dwy ffrwd newydd gan ddefnyddio cyllid Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif ac Adran 106 os yn briodol.
- Bydd cynllun Band B Rhaglen Moderneiddio Ysgolion y Sir yn sicrhau cynnydd arwyddocaol mewn lleoedd cyfrwng Cymraeg. Mae cynigion Band B yn mynd trwy'r broses gorfforaethol ar hyn o bryd a bydd rhagor o wybodaeth ar gael yn adolygiad 2018/19 o'r CSGA.
- Rhoddir ystyriaeth benodol i ysgolion sydd o fewn 10% o'u capasiti (*Noder: Mae capasiti yn cyfeirio at leoedd ysgol sbâr. Mae angen ystyried yn ofalus yr ysgolion hynny sydd yn agos i, neu'n goresgyn, eu capasiti wrth gynllunio lleoedd cyfrwng Cymraeg ychwanegol.*)
- Cynorthwyo ysgolion cyfrwng Saesneg i ddatblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y Cyfnod Sylfaen.
- Ymestyn ystod oedran ysgolion penodol a chreu lle i gynnig darpariaeth blyneddodded cynnar cyfrwng Cymraeg.
- Byddwn, gyda phartneriaid, yn monitro'n barhaus y galw am addysg cyfrwng Cymraeg yn ein hardaloedd trefol gan hyrwyddo ac ehangu darpariaeth yn ôl yr angen.
- Mae capasiti ysgolion Sir Gaerfyrddin yn cael ei fonitro yn rheolaidd ac mae cynlluniau yn cael eu rhoi ar waith i ymdrin ag unrhyw faterion. Ym mis Ionawr 2016, roedd gan 33% o ysgolion cynradd a 42% o ysgolion uwchradd gapasiti yn llai na 10%.
- Ystyried datblygiadau economaidd a thai a'r effaith ar leoedd ysgol gan ehangu darpariaeth yn ôl yr angen.

Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid e.e. Llywodraeth Cymru, ERW, y Mentrau Iaith, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant i gwblhau ein deunydd hyrwyddo ynglŷn â manteision dwyieithrwydd. Byddwn yn sicrhau bod ein holl gyhoeddiadau'n seiliedig ar yr ymchwil wyddonol fwyaf diweddar a pherthnasol. Byddwn yn defnyddio astudiaethau achos ac enghreifftiau lleol o effaith gadarnhaol dwyieithrwydd ac yn eu rhannu â rhanddeiliaid. Byddwn yn mynd ati'n frwd i hyrwyddo gwerth bod yn ddwyieithog yn Sir Gaerfyrddin er mwyn gwireddu ein gweledigaeth.

Byddwn yn cefnogi ysgolion ac yn gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Bydd Siarteri Iaith Gymraeg 'Codi Caerau' a 'Cymraeg Campus' yn cael eu hyrwyddo a byddwn yn dathlu ac yn rhannu arfer da. Byddwn yn parhau i annog ystod o weithgareddau allgyrsiol cyfrwng Cymraeg sy'n rhoi cyfleoedd i ddysgwyr gymdeithasu trwy gyfrwng y Gymraeg e.e. y Mentrau Iaith, Yr Urdd, CFFI. Hyrwyddir hyn drwy ddefnyddio'r Fframwaith Mapio Defnydd Cymdeithasol Pobl Ifanc (wedi ei ddraftio wrth ymgynghori gyda rhanddeiliaid) fel sail ar gyfer y cydweithio. Amlygir rôl pob partner yn y ddogfen yma er sicrhau cynnydd yn nefnydd cymdeithasol pobl ifanc o'r Gymraeg.

Ar hyn o bryd rydym yn cefnogi hwyrddyfodiaid trwy ddarparu pecynnau ymyrraeth mewn ysgolion a'r rheiny'n becynnau at ofynion unigol. Byddwn yn ymchwilio i ymarferoldeb a chostau cysylltiedig gweithredu model trochi o fewn oes y cynllun; fodd bynnag, yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, bydd angen cytundeb gwleidyddol a mewnbwn ariannol.

Bydd ein Tîm Gwella Ysgolion yn cynorthwyo ac yn herio ysgolion i sicrhau bod deilliannau mewn Cymraeg yn cael eu gwella a'u cynnal. Byddwn yn cynnal astudiaeth o ddeilliannau a chyrhaeddiad ein dysgwyr mewn Cymraeg gyda ffocws ar addysgeg, cymedroli asesiadau ac adnoddau. Bydd hyn yn arwain at adnabod arfer effeithiol a datblygu cynllun gweithredu ar gyfer gwella. Gallai hyn gynnwys rhaglen o ffederasiynau rhwng ysgolion a fydd yn arwain at arweinyddiaeth gryfach a deilliannau gwell.

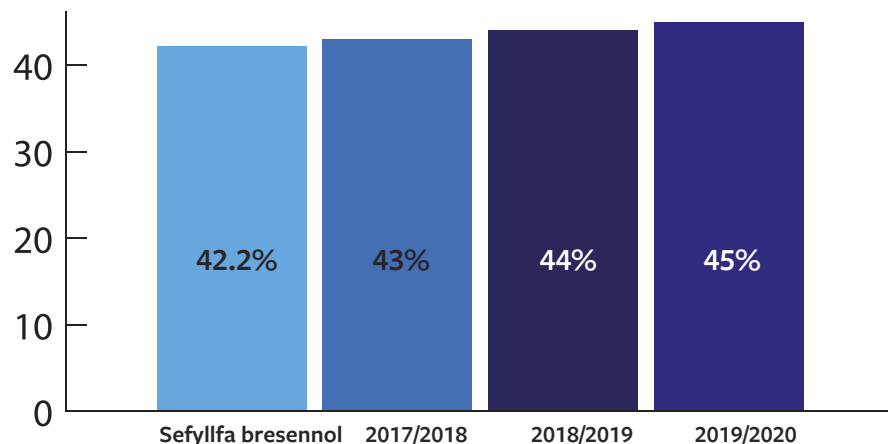
Cyfrifoldeb

- Penaethiaid Ysgolion Cynradd a'u Cyrff Llywodraethu
- Y Pennaeth Effeithiolrwydd Ysgolion a'r Tîm Ymgynghorwyr Her a'r AGGaD
- Rheolwr Datblygu'r Iaith Gymraeg
- Rheolwr Moderneiddio Ysgolion
- Mudiad Meithrin

Deilliant 2: Mwy o ddysgwyr yn parhau i wella'u sgiliau iaith wrth drosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd

Mae ein sefyllfa bresennol a'n targedau ar gyfer y tair blynedd nesaf o ran nifer y dysgwyr ym mlwyddyn 9 sy'n cael eu hasesu yn y Gymraeg (iaith Gyntaf) fel a ganlyn:

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn byddwn yn:

- Hyrwyddo manteision dwyieithrwydd.
- Sicrhau dilyniant ieithyddol o'r blynyddoedd cynnar i Gyfnod Allweddol 2 ac ymlaen i'r sector uwchradd.
- Cynyddu darpariaeth addysg ddwyieithog yn y sector uwchradd.
- Mabwysiadu protocol dilyniant eglur i gynyddu nifer y disgyblion sy'n parhau i astudio trwy gyfrwng y Gymraeg ym mhob cyfnod allweddol a sicrhau bod hyn yn cael ei gyfleu yn eglur i'r holl randdeiliaid.

Mae'r uchod i'w gynllunio ar sail dadansoddiad o dueddiadau trosglwyddo cyfredol h.y. nifer y disgyblion sy'n trosglwyddo i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg o un cyfnod allweddol i'r llall.

Datganiad Ategol

Mae'r diffiniad presennol o'n hysgolion uwchradd fel a ganlyn:

Math o ysgol	Nifer Ysgolion	%	Nifer y disgyblion
Cyfrwng Cymraeg- 1	1	8.3	877
Dwyieithog - 2A	2	16.6	1920
Dwyieithog - 2B	2	16.6	2757
Cyfrwng Saesneg gyda defnydd sylweddol o'r Gymraeg (EW)	3	25	2779
Cyfrwng Saesneg (EM)	4	33.3	2484

Er mwyn cynyddu nifer y lleoedd mewn ysgolion Cymraeg a dwyieithog sydd ar gael byddwn yn ail-gyflunio'r ddarpariaeth bresennol trwy wneud y canlynol:

- Cynyddu nifer y pynciau ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg yn ein hysgolion 2B, EW a EM.
- Sicrhau bod ein hysgolion EW a EM yn darparu Cymraeg fel iaith 1af.
- Cyn diwedd y cynllun byddwn yn mesur y galw am addysg ddwyieithog yn ein hardaloedd trefol gyda ffocws ar addysg uwchradd.

Byddwn yn sicrhau bod yr holl ddisgyblion yn gallu siarad, darllen ac ysgrifennu'r iaith yn rhugl erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 2 i'w lefelau disgwylidig. Byddwn yn datblygu protocol sy'n nodi ein disgwyliaid y bydd dysgwyr sydd wedi dilyn y rhaglen Cymraeg iaith 1af yn yr ysgol gynradd yn parhau â'r rhaglen hon wrth drosglwyddo i'r ysgol uwchradd. Bydd hefyd yn mynegi ein disgwylid y bydd yr holl ddysgwyr sydd wedi mynychu ysgolion cynradd a ddiffinir fel rhai dwyieithog yn astudio o leiaf 3-5 maes cwricwlaidd trwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghyfnod Allweddol 3 er mwyn sefydlu eu cymhwysedd ieithyddol a'i ddatblygu ymhellach.

Gwireddir hyn drwy dargedu hyfforddiant i staff CA3 yn yr ysgolion dan sylw, yn y man cyntaf mewn prosiect peilot dan nawdd ERW/LIC, i'w weithredu yn 2017/18.

O'r disgyblion Bl 6 a gafodd eu hasesu yn Gymraeg yn 2013 (808 disgybl/56.5% o ddisgyblion y Sir) cafodd 751 disgybl/92.9% ohonynt eu hasesu yn y Gymraeg (fel pwnc) ar ddiwedd CA3 yn 2016. Yn amlwg mae gostyngiad yn y niferoedd a bydd hyn yn cael sylw gan yr uchod ac yn destun ffocws penodol gyda phrifathrawon uwchradd er rhagori ar y canrannau presennol.

Cyfrifoldeb

- Penaethiaid Ysgolion Cynradd ac Uwchradd a'u Cyrff Llywodraethu
- Y Pennaeth Effeithiolrwydd Ysgolion a'r Ymgynghorydd Her â chyfrifoldeb am y Gymraeg ac AGGaD
- Rheolwr Datblygu'r Iaith Gymraeg
- Rheolwr Moderneiddio Ysgolion
- Mudiad Meithrin

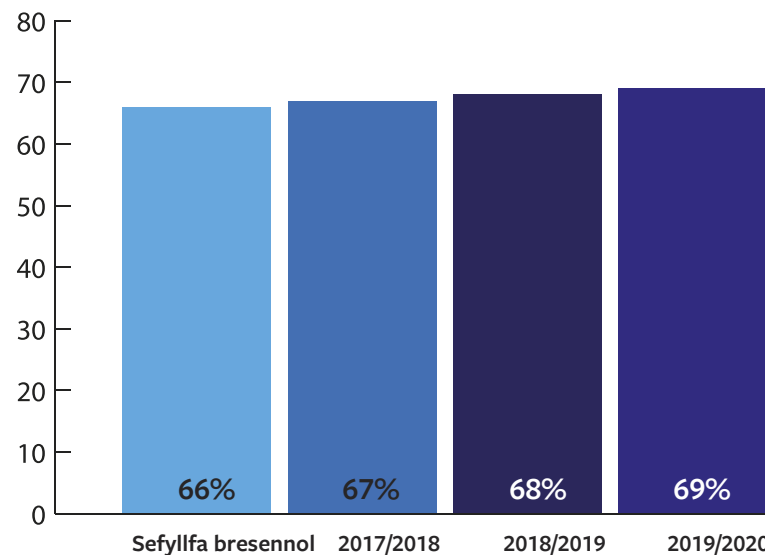
Pwy fyddai'n meddwl?!

Mae dwyieithrwydd yn cryfhau'r galluoedd gwybyddol – mae pobl ddwyieithog yn tueddu bod yn fwy creadigol a hyblyg. Maent yn tueddu i fod â meddwl mwy agored, ac maent hefyd yn ei chael yn haws canolbwyntio ar amrywiaeth o dasgau ar yr un pryd.

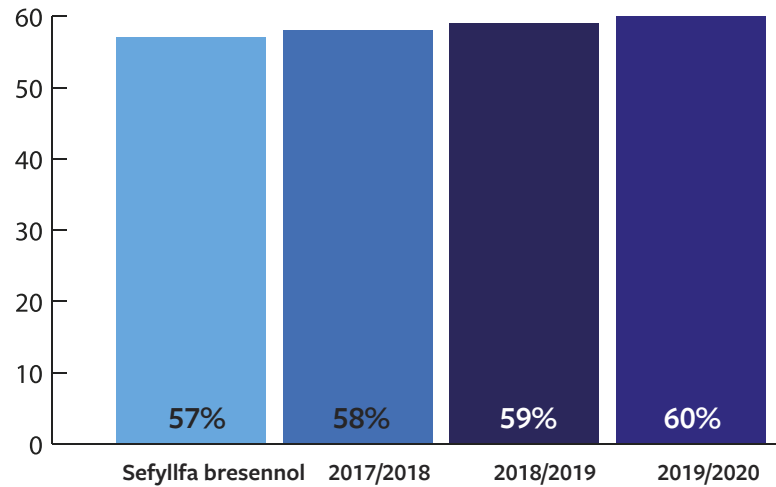
Deilliant 3: Mwy o ddisgyblion 14-16 oed yn astudio ar gyfer cymwysterau trwy gyfrwng y Gymraeg

Deilliant 4: Mwy o ddisgyblion a myfyrwyr 14-19 oed yn astudio ar gyfer cymwysterau trwy gyfrwng y Gymraeg, mewn ysgolion, colegau a dysgu seiliedig-ar-waith

Mae ein sefyllfa bresennol a'n targedau o ran canran y dysgwyr a gofrestrwyd ar gyfer TGAU Cymraeg (iaith gyntaf) ac a gofrestrwyd ar gyfer 2 neu fwy o gymwysterau Lefel 1 neu Lefel 2 pellach trwy gyfrwng y Gymraeg fel a ganlyn:

Mae ein sefyllfa bresennol a'n targedau o ran canran y dysgwyr a gofrestrwyd ar gyfer TGAU Cymraeg (iaith gyntaf) ac a gofrestrwyd ar gyfer 5 neu fwy o gymwysterau Lefel 1 neu Lefel 2 pellach trwy gyfrwng y Gymraeg fel a ganlyn:

* Nodyn: Mae'r targedau'n ymwneud ag 8 ysgol (1xcategori; 2x2A; 2x2B; 3xEW) sydd yn cyflwyno darpariaeth, fel y'i disgrifir yn y naratif uchod.

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn byddwn yn:

- Cynyddu nifer y pynciau a gynigir ac a addysgir trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Cynyddu nifer y dysgwyr sy'n astudio pynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Gwellu'r ddarpariaeth ac ansawdd yr addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg gyda phwyslais ar hyfforddi staff ar bob lefel o ran rhuglder a thrwy ddefnyddio ystod o ddulliau.
- Sicrhau cynnydd mewn safonau o'i gymharu â dangosyddion cydnabyddedig.

Datganiad Ategol:

Rydym yn bwriadu symud pob ysgol gynradd ac uwchradd ar hyd y continwmm iaith (ac eithrio'r ysgolion hynny sydd eisoes yn gweithredu'r model yn ei gyfanrwydd). Byddwn yn trefnu fod o leiaf 4 ysgol uwchradd yn symud ar hyd y continwmm iaith o fewn oes y cynllun (mwy o fanylion yn y cynllun gweithredu). Mae hyn yn golygu amserlen gymharol fyrrach i'r ysgolion hynny sydd eisoes ar y siwrne; i eraill, bydd yn nod mwy hirdymor. Byddwn yn datblygu rhestr o ysgolion gyda'r disgwyliadau priodol yn cael eu nodi yn y strategaeth hon ac yn sicrhau bod y cynnydd a geisir yn rhesymol ac yn gyraeddadwy.

Ar gyfer y tymor canolig/hwy (5 mlynedd+) byddwn yn symud ysgolion ar hyd y continwmm. Yn y tymor byr (erbyn 2020) byddwn yn pennu targedau ac yn cynorthwyo ysgolion uwchradd 2A, 2B, 2C, EW ac EM i gynyddu'r niferoedd sy'n dysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Dylai'r ffigyrau hyn gynnig her briodol, ond bod yn rhesymol ac yn gyraeddadwy, gyda chymorth priodol.

Bydd hefyd yn bwysig gweithio gyda chyflogwyr a sicrhau gwybodaeth am y farchnad lafur er mwyn targedu meysydd galwedigaethol a phwysleisio pwysigrwydd ethos ysgolion a'r cwricwlwm cudd gan fynd ati ar yr un pryd i hyrwyddo hunaniaeth a diwylliant Cymreig ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Hefyd, rydym yn amcanu at weithredu argymhellion yr adolygiad o'r cwricwlwm 11-19 yn Sir Gaerfyrddin: Bydd y cwricwlwm a nodir yn yr Adolygiad 11-19 yn cael ei ddatblygu yn Gymraeg, yn Saesneg ac yn ddwyieithog lle y bo'n briodol. Bydd hyn yn cynnwys blaenoriaethu opsiynau o ran cyrsiau i sicrhau ystod a chontinwmm ieithyddol o gyfleoedd cyfrwng Cymraeg i ddysgwyr yn unol â Mesur Dysgu a Sgiliau (Cymru) 2009. Ar gyfer darpariaeth cyfrwng Cymraeg, bydd rôl rhwydwaith clwstwr y Bartneriaeth Addysg Gymraeg (PAG) sy'n cynnwys Ysgolion Cymraeg, Coleg Sir Gâr a chyflogwyr lleol allweddol yn hanfodol i sicrhau bod dilyniant effeithiol i opsiynau o ran cyrsiau cyfrwng Cymraeg yng Nghyfnodau Allweddol 4 a 5 ar gael. Bydd cysylltiadau cryfach â darpariaeth addysg uwch leol trwy gyfrwng y Gymraeg yn cael eu datblygu hefyd i alluogi pobl ifanc i gael dilyniant ieithyddol pellach'.

Byddwn hefyd yn datblygu partneriaethau strategol a pholisi gyda rhanddeiliaid ar bob lefel, gan gynnwys yr Ymgynghorydd Proffesiynol Cymraeg mewn Addysg (Llywodraeth Cymru). Hefyd, byddwn yn lobio Llywodraeth Cymru am adnoddau a datblygiadau mewn darpariaeth drosfwaol a fyddai'n ategu gweithgarwch ar Lefel Sirol. Gallai hyn olygu newidiadau i ddeddfwriaeth/rheoliadau. Yn fwy lleol rydym yn dymuno arwain ar y Gymraeg o fewn y Cwricwlwm mewn cydweithrediad â rhanbarth ERW, gan hyrwyddo canfyddiadau dogfen strategol ar y lefel hon a gweithio'n rhagweithiol i weithredu argymhellion 21-30 yn Adolygiad Donaldson, 'Dyfodol Llwyddiannus', yn ysgolion y sir fel yr amlygwyd yn yr adroddiad mewnol, 'Palmantu'r Ffordd'.

Cyfrifoldeb

- Penaethiaid Ysgolion Uwchradd a'u Cyrff Llywodraethu
- Pennaeth Rhaglenni Dysgwyr
- Pennaeth Effeithiolrwydd Ysgolion a'r tîm Ymgynghorwyr Her
- Rheolwr Datblygu'r Iaith Gymraeg a'r AGGaD

Pryderon cyffredin rhieni

'Sut alla i helpu gyda gwaith cartref fy mhlentyn os nad ydw i'n siarad llawer o Gymraeg?'

Mae ysgolion Cymraeg yn nodi cyfarwyddiadau gwaith cartref yn Gymraeg ac yn Saesneg, felly fydd dim trafferth gennych chi o ran deall pa waith sy'n rhaid i'r plentyn ei wneud. Bydd pob ysgol unigol yn fodlon cynnig cyngor ar addysg a bydd y nosweithiau rhieni yn eich dewis iaith chi.

Mae gwefan hwb.wales.gov.uk yn darparu amrywiaeth o gyfleusterau ac adnoddau dysgu cenedlaethol.

Bydd gwaith yn cael ei osod yn addas i lefel a gallu'r disgybl. Fe fydd felly, o fewn cyrraedd i'ch plentyn.

Wrth i blant dyfu'n hŷn a datblygu'n ddysgwyr annibynnol, mae'n debygol y byddant yn hapus i fwrw ati heb arweiniad ychwanegol gan rieni.

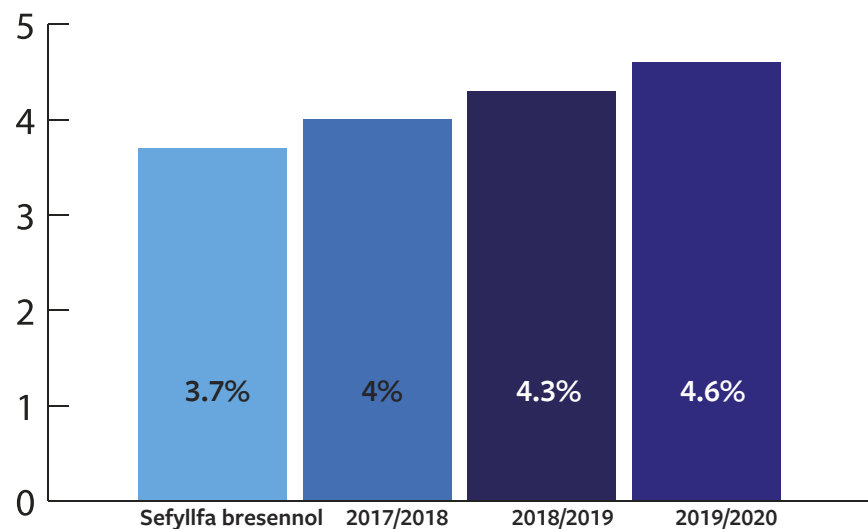
'Bydd y plant yn drysu a bydd eu Saesneg yn dioddef'

Ar gyfartaledd, mae plant dwyieithog yn cyflawni'n well yn Saesneg. Hefyd, drwy esbonio'r gwaith cartref i'w rhieni yn Saesneg, mae'r plentyn yn atgyfnerthu ei wybodaeth, a dyfnhau ei ddealltwriaeth ei hun. Gofynnwch i'ch plentyn ddisgrifio yr hyn y mae'n ei gwneud yn ei eiriau ei hun.

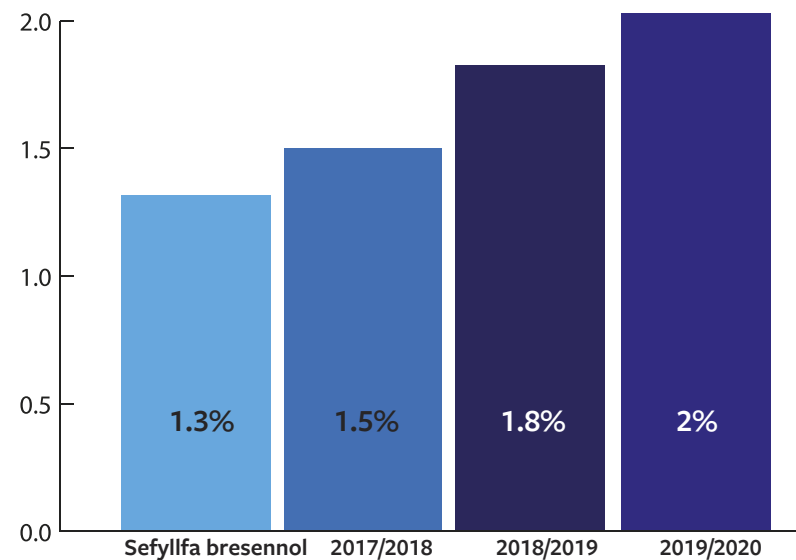
Ar gyfartaledd, mae tua 80% o ddisgyblion Sir Gaerfyrddin sy'n derbyn addysg Gymraeg yn cael A* i C yn eu TGAU Saesneg a Chymraeg.

Deiliant 5: Mwy o ddisgyblion sydd â sgiliau iaith uwch yn y Gymraeg

Mae ein sefyllfa bresennol a'n targedau o ran cyfanswm cofrestriadau Lefel A Cymraeg iaith Gyntaf presennol fel canran o'r cofrestriadau TGAU Cymraeg iaith Gyntaf ddwy flynedd yn gynharach fel a ganlyn:

Mae ein sefyllfa bresennol a'n targedau o ran cyfanswm cofrestriadau Lefel A Cymraeg ail iaith presennol fel canran o'r cofrestriadau TGAU Cymraeg Ail iaith Gyntaf ddwy flynedd yn gynharach fel a ganlyn:

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn byddwn yn:

- Creu Cymuned Ddysgu Broffesiynol ar draws yr ALI/ERW i drafod llwyddiannau a heriau a sut i fynd i'r afael â hwy.
- Parhau i weithio gyda chyflogwyr ac addysg uwch i hyrwyddo dwyieithrwydd fel sgil allweddol ar gyfer addysg bellach a byd gwaith.
- Gwneud gwaith pellach i ddatblygu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gweithgareddau anffurfiol (e.e. gwirfoddoli, Gwobr Dug Caeredin, Clybiau leuenctid).
- Hyrwyddo sgiliau gwell ar gyfer defnydd gydol oes o'r Gymraeg (ymchwil i fodiwl Cymraeg Proffesiynol a datblygu modiwl o'r fath ar gyfer disgyblion ôl-16 e.e. trwy Fagloriaeth Cymru).

Datganiad Ategol:

Rydym yn bwriadu trafod ffyrdd o recriwtio mwy o bobl ifanc i gyrsiau Cymraeg Safon Uwch/Uwch Gyfrannol yn enwedig bechgyn. Rydym hefyd yn dymuno ystyried cydweithio er mwyn datblygu cwrs uwch mewn Cymraeg Proffesiynol. Bydd y cwrs yma'n cael ei gynnig:

- fel cwrs Safon Uwch/Uwch Gyfrannol yn ei rinwedd ei hun.
- trwy elfennau modwlar annibynnol y gall disgyblion anelu amdanynt, ni waeth pa un a ydynt yn astudio Cymraeg i Safon Uwch ai peidio e.e. Tystysgrif/achrediad Ôl-16 mewn Cymraeg i Wyddonwyr. Gall hyn olygu ymchwilio i bosibiliadau pellach o fewn Bagloriaeth Cymru trwy annog disgyblion nad ydynt ar lwybrau Cymraeg academiaidd i hodi eu sgiliau e.e. tuag at fod yn rhugl o fewn ein fframwaith sgiliau.

Tuag at y tymor canolig a'r tu hwnt, rydym yn amcanu at gynnig mewnbwn cadarnhaol gan hefyd ddatblygu'r Gymraeg fel un continwmm, gan gynnwys opsiynau yn y tymor canolig i roi cofrestriad deul i ddisgyblion ar lefel TGAU, yn yr ysgolion perthnasol. Hefyd, rydym yn dymuno: datblygu a hyrwyddo'r cyfraniad y gall disgyblion hŷn mewn ysgolion 11-18 ei wneud fel esiamplau a mentoriaid e.e. trwy fentrau megis PCAI; ymestyn rhuglder gweithwyr yn y

Gwasanaeth leuenctid, yn enwedig gweithwyr sydd wedi'u lleoli mewn ysgolion er mwyn hyrwyddo defnydd anffurfiol o'r Gymraeg a datblygu deunydd hyrwyddo sy'n dangos y gwerth y mae cyflogwyr yn ei roi ar ddwyieithrwydd.

Byddwn yn cefnogi ysgolion ac yn gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Byddwn yn parhau i gefnogi ystod o weithgareddau allgyrsiol cyfrwng Cymraeg sy'n rhoi cyfleoedd i ddysgwyr gymdeithasu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae gennym gynlluniau i gyflwyno Siartr Iaith uwchradd o fewn ystod oes y cynllun. Bydd y siartr hwn yn pwysleisio manteision atgyfnerthu gafael ar y Gymraeg drwy ei hymarfer a'i defnyddio mewn sefyllfaoedd cymdeithasol.

Cyfrifoldeb

- Pennaeth Rhaglenni Dysgwyr
- Cydlynwyr y Gymraeg/Llythrennedd mewn ysgolion
- Penaethiaid a Chyrff Llywodraethu
- Pennaeth Effeithiolrwydd Ysgolion a'r tîm
- Aelodau o'r Fforwm Iaith
- Rheolwr Datblygu'r Iaith Gymraeg a'r AGGaD

Deilliant 6: Darpariaeth cyfrwng Cymraeg i ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn byddwn yn:

- Parhau i sicrhau bod yr holl wasanaethau cymorth arbenigol ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gael yn ddwyieithog.
- Datblygu system ddwyieithog i ymateb i'r agenda ddiwygio ar gyfer ADY.
- Gweithio gyda'n Hysgolion/Unedau Arbennig a'r Tîm Cynnal Ymddygiad i ddatblygu'r ddarpariaeth ddwyieithog ymhellach.
- Gwneud gwaith pellach i ddatblygu sgiliau ein Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol i gefnogi dysgwyr.

Datganiad Ategol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn ymrwymedig i ddarparu gwasanaeth dwyieithog ar gyfer dysgwyr Sir Gaerfyrddin. Mae ein gweledigaeth fel a ganlyn - 'Byddwn yn gweithio gyda'n partneriaid i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael y cyfle i wireddu ei botensial mewn amgylchedd dwyieithog sy'n parchu ac yn gwerthfawrogi pob diwylliant a thraddodiad.'

Gan fod cyfran uchel o'n hysgolion yn ddwyieithog rydym yn gallu cydymffurfio â cheisiadau am ddarpariaeth addysg brif ffrwd mewn modd amserol. Mae'r holl wasanaethau cymorth a phrosesau statudol ar gael yn ddwyieithog ac rydym yn rhoi hyfforddiant a chymorth i Gydlynwyr ADY er mwyn iddynt allu diwallu anghenion pob dysgwr.

Mae pob ymyrraeth ar gael yn ddwyieithog ac rydym yn ymrwmo i sicrhau bod yr holl adnoddau a ddatblygir yn Sir Gaerfyrddin ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Byddwn yn parhau i fonitro ceisiadau am gymorth arbenigol a gweithio gydag arweinwyr ysgolion, Cydlynwyr ADY a swyddogion cynhwysiant i adnabod meysydd i'w datblygu a byddwn yn cynnwys y datblygiadau hyn yn ein cynllun moderneiddio ysgolion.

Byddwn yn mabwysiadu'r ffordd newydd o weithio a chefnogi dysgwyr ag ADY (Plentyn-ganolog, Cynllun Datblygu Unigol, a Llais y Plentyn) gan sicrhau bod y dull ar gael yn ddwyieithog.

Rydym yn cydnabod bod darpariaeth ddwyieithog yn ein Hysgolion a'n Hunedau Arbennig yn gyfyngedig. Byddwn yn gweithio gyda'r lleoliadau hyn i ddatblygu darpariaeth ddwyieithog er mwyn sicrhau bod dysgwyr ag anghenion ychwanegol cymhleth yn gallu cael mynediad at ddarpariaeth ddwyieithog a chael cymorth yn eu dewis iaith. Bydd archwiliad manwl pellach yn cael ei gynnal yn Nhymor y Gwanwyn 2018. Rhagwelir y bydd modd ymateb i'r canfyddiadau yn Nhymor yr Haf 2018, ac mewn rhaglen dreigl yn arwain ymlaen at ddiwedd ystod oes y cynllun strategol.

Cyfrifoldeb

- Rheolwyr Cynhwysiant
- Staff Ymgynghori'r Awdurdod
- Partneriaid e.e. Swyddogion y Bwrdd Iechyd
- Penaethiaid a Chydlynwyr ADY

Deiliant 7: Cynllunio'r gweithlu a datblygiad proffesiynol parhaus

Er mwyn cyflawni'r deiliant hwn byddwn yn:

- Defnyddio holiaduron sgiliau iaith i ganfod lefelau sgiliau iaith Gymraeg yr holl staff.
- Er mwyn datblygu sgiliau a hyder y gweithlu ysgolion presennol, byddwn yn gweithio gyda phartneriaid (ERW, Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol) i ddarparu rhaglenni hyfforddi gyda ffocws penodol ar addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Gweithio gyda phartneriaid ar recriwtio, datblygu a hyfforddi'r gweithlu ysgolion yn y dyfodol er mwyn gallu cyflawni'r Cynllun hwn a dyhead Llywodraeth Cymru i fod â 'Miliwn o Siaradwyr Cymraeg erbyn 2050'.
- Rhoi cymorth a chynghor i Lywodraethwyr ac arweinwyr ysgolion mewn perthynas â phenodi a datblygu staff.

Datganiad Ategol:

Bydd yr holl ddarparwyr yn cynnal holiadur bob chwe mis i ganfod Sgiliau Iaith Gymraeg y gweithlu ysgolion. Bydd dadansoddi'r data'n adnabod y ddarpariaeth bresennol a meysydd i'w datblygu ymhellach a fydd yn cael eu hadlewyrchu yn hunanarfarniad yr ysgol a'r ddogfennaeth datblygu ysgol. Bydd yn ofynnol i ysgolion ddefnyddio'u hadnoddau i ddarparu cyfleoedd i staff ddatblygu.

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw broblemau o ran recriwtio staff addysg sy'n siarad Cymraeg i weithio yn ein hysgolion Cymraeg. Fodd bynnag, mae heriau o ran recriwtio arweinwyr ysgolion sy'n siarad Cymraeg yn dod yn fwy amlwg ac rydym yn bwriadu cynllunio a ffurfioli ffederasiynau i gynorthwyo'r sefyllfa. Byddwn yn rhoi arweiniad a hyfforddiant ac yn cefnogi'r rôl arwain newydd hon trwy hwyluso cymorth rhwng ysgolion.

Bydd dadansoddiad pellach gan yr Awdurdod Lleol o ddata ar y gweithlu yn ein hysbysu ynghylch bylchau yn y ddarpariaeth ac anghenion hyfforddi yn y dyfodol/cynnwys rhaglenni hyfforddi. Cynhaliwyd un archwiliad eisoes yn Ebrill 2017. At hynny, mae cynllun peilot i hyfforddi staff mewn 4 ysgol uwchradd a hyd at 12 ysgol gynradd yn cael ei gynllunio ar gyfer dechrau yn Nhymor yr Hydref 2017. Gan fod y Cynllun yn cynnwys cyfeiriadau at wella darpariaeth ddwyieithog byddwn yn gweithio gyda phartneriaid e.e. Consortia/Llywodraeth Cymru i sicrhau bod gennym weithlu ysgolion sy'n meddu ar sgiliau addas. Bydd hyn yn cynnwys gweithredu'r Safonau Proffesiynol newydd i Athrawon, cynyddu nifer yr athrawon sy'n gallu addysgu Cymraeg fel pwnc a gweithio'n effeithiol mewn lleoliadau dwyieithog, manteisio ar lwybrau amgen i mewn i'r proffesiwn addysgu, cael mynediad at systemau cenedlaethol ar gyfer cynllunio'r gweithlu a'r dull Cymru gyfan mewn perthynas ag ysgolion bach a gwledig.

Byddwn yn cynnig hyfforddiant i staff er mwyn gwella sgiliau darllen, ysgrifennu a siarad yn Gymraeg, ac er mwyn mireinio sgiliau Cymraeg y rhai sydd eisoes â gafael ar yr iaith. Byddwn yn defnyddio Fframwaith Sgiliau Iaith y Cyngor Sir, sy'n seiliedig ar ein fframwaith sgiliau iaith, fel sail ar gyfer y gwaith yma. Hefyd, rydym yn bwriadu datblygu sgiliau a hyder athrawon i addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg a hefyd uwchsgilio staff cymorth i gynorthwyo disgyblion trwy gyfrwng y Gymraeg.

Ar ben hynny, byddwn yn uwchsgilio staff i sicrhau y mabwysiedir addysgeg briodol, er mwyn sicrhau bod safonau'n cael eu cynnal a'u codi wrth addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Gall hyn gael ei gefnogi gan Arweinwyr Dysgu a Chymunedau Dysgu Proffesiynol er mwyn sicrhau cymorth ymarferol i ymarferwyr sy'n addysgu'n fwyfwy trwy gyfrwng y Gymraeg, yn enwedig mewn perthynas ag adnoddau ar gyfer yr ystafell ddosbarth.

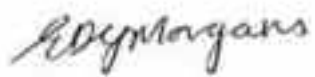
Gall hyn arwain wedyn at weithio gyda chyhoeddwyr deunyddiau addysgol (e.e. CAA, Peniarth, asiantaethau allanol) i ddatblygu adnoddau addysgu, apiau a.y.b. a gweithio gyda Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau adnoddau ariannol i ddatblygu'r agwedd hon. Bydd yr Awdurdod Lleol yn rhoi cymorth a her i Lywodraethwyr ac arweinwyr ysgolion mewn perthynas â phenodi staff sydd â chymwysterau addas er mwyn iddynt allu ateb gofynion y Cynllun hwn a

pharhau i wella safonau addysgol. Byddwn yn gweithio gyda chydweithwyr yn y Consortia ar hyfforddi'r gweithlu ysgolion a datblygu arweinwyr.

Cyfrifoldeb

- Penaethiaid a Chyrff Llywodraethu
- Swyddogion Adnoddau Dynol
- Ymgynghorwyr Her
- Rheolwr Datblygu'r Iaith Gymraeg a'r AGGaD

Llofnod:

Dyddiad: 25.9.17

Atodiad 1- DATA

Deilliant 1: Mwy o blant saith oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Cynyddu'r ddarpariaeth	Presennol	2017-18	2018-19	2019-20
Beth yw canran y dysgwyr 7 oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg?	58.2 1192 disgybl	59%	60%	61%

Deilliant 2: Mwy o ddysgwyr yn parhau i wella eu sgiliau iaith wrth drosglwyddo o'r Ysgol gynradd i'r Ysgol uwchradd

	Presennol	2017-18	2018-19	2019-20
Beth yw canran y disgyblion Blwyddyn 9 sy'n cael eu hasesu yn y Gymraeg (iaith gyntaf)	42.2 808 disgybl	43%	44%	45%
Sut mae'r ffigwr hwn yn cymharu â chanran y dysgwyr Blwyddyn 6 a aseswyd mewn Cymraeg (iaith gyntaf) dair blynedd yn gynharach?	50.4 (-8.2) 938 disgybl			

Trosglwyddo effeithiol a pharhad ieithyddol

Beth yw cyfraddau dilyniant ieithyddol rhwng	
Lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg yn y sector nas cynhelir ar gyfer plant dan 3 oed ac ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog a gynhelir yn cyflwyno'r Cyfnod Sylfaen?	97.7% 125*
Lleoliadau cyfrwng Cymraeg yn y sector nas cynhelir ar gyfer plant dan 3 oed a lleoliadau cyfrwng Cymraeg nas cynhelir a gyllidir yn cyflwyno'r Cyfnod Sylfaen?	0
Lleoliadau cyfrwng Cymraeg nas cynhelir a gyllidir ac ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog a gynhelir?	88.6% 225 *
Lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg nas cynhelir ar gyfer plant dan 3 oed a lleoliadau nas cynhelir i'w cyfrwng Cymraeg a gyllidir yn cyflwyno'r Cyfnod Sylfaen ac yn dilyn hyn ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog <i>*Yn seiliedig ar 18 holiadur a ddychwelwyd a gynhelir</i>	91.6% 350*
Cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2?	93.1 895 disgybl
Cyfnod Allweddol 2 a 3?	92.9 751 disgybl
Cyfnod Allweddol 3 a 4?	98.6 742 disgybl

Os oes gan eich awdurdod ysgolion uwchradd dwyieithog (category 2A, 2B, 2C a 2CH) mae angen darparu data ar gyfer pob Ysgol gan ddangos faint o ddisgyblion sydd yn y ffrwd cyfrwng Cymraeg a faint ohonynt sydd yn y ffrwd cyfrwng Saesneg, fesul bob cyfnod allweddol os gwelwch yn dda.

Enw'r Ysgol	Ffrwd Gymraeg			Ffrwd Saesneg		
DYFFRYN AMAN (2B)	CA3- 369	CA4- 277	CA5- 4	CA3- 365	CA4- 264	CA5- 271
BRO DINEFWR (2B)	CA3- 353	CA4- 258	CA5- 5	CA3- 162	CA4- 162	CA5- 185
STRADE (2A)	CA3- 540	CA4- 335	CA5- 181	CA3- 0	CA4- 0	CA5- 0
MAES Y GWENDRAETH (2A)	CA3- 451	CA4- 235	CA5- 157	CA3- 0	CA4- 0	CA5- 0

Deilliant 3: Mwy o fyfyrwyr 14-16 oed yn astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Deilliant 4: Mwy o fyfyrwyr 16-19 oed yn astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, mewn ysgolion, colegau a dysgu seiliedig ar waith

Cynyddu canran y myfyrwyr 14-16 sy'n astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg.	Presennol	2017-18	2018-19	2019-20
Beth yw canran y myfyrwyr Blwyddyn 11 sy'n cael eu cofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf sy'n astudio 5 neu fwy o gymwysterau pellach lefel 1 neu lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg?	66% 464 disgybl	67%	68%	69%
Beth yw canran y myfyrwyr Blwyddyn 11 sy'n cael eu cofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf sy'n astudio 2 neu fwy o gymwysterau pellach lefel 1 neu lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg?	57% 539 disgybl	58%	59%	60%

Cynyddu canran y dysgwyr 16-19 oed sy'n astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg mewn ysgolion

Beth yw canran y dysgwyr 16-19 oed sy'n astudio 2 neu fwy o bynciau:

a) drwy gyfrwng y Gymraeg?	38.5 496 disgybl
b) yn ddwyieithog (e.e. elfennau o gymwysterau/ modiwlau)?	7.5 96 disgybl

Deilliant 5: Mwy o ddisgyblion sydd â sgiliau iaith uwch yn y Gymraeg

Gwella darpariaeth a safonau Cymraeg iaith 1af	Presennol	2017-18	2018-19	2019-20
Beth yw canran y disgyblion diwedd y Cyfnod Sylfaen sy'n cyrraedd o leiaf Deilliant 5 mewn iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg/dwyieithog?	90.4% 982 disgybl	91%	91.5%	92%
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 2 sy'n cyrraedd o leiaf Lefel 4 o ran asesiadau athro mewn Cymraeg?	88.3% 835 disgybl	89%	89.5%	90%
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 3 sy'n cyrraedd o leiaf Lefel 5 o ran asesiadau athro mewn Cymraeg?	88.5% 716 disgybl	89%	89.5%	90%
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 4 sy'n cyrraedd graddau A*-C Cymraeg iaith gyntaf.	72.8% 506 disgybl	73.5%	74%	75%

Gwella darpariaeth a safonau Cymraeg ail iaith	Presennol	2017-18	2018-19	2019-20
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 2 sy'n cyrraedd o leiaf Lefel 4 o ran asesiadau athro mewn Cymraeg Ail iaith?	66.5% 623 disgybl	67%	68%	69%
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 3 sy'n cyrraedd o leiaf Lefel 5 o ran asesiadau athro mewn Cymraeg Ail iaith?	78.4% 827 disgybl	80%	82%	83%
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 4 sy'n cyrraedd graddau A*-C mewn TGAU Cymraeg Ail iaith Cwrs Llawn?	82.1% 830 disgybl	83%	84%	85%
Beth yw canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 4 sy'n cyrraedd graddau A*-C mewn TGAU Cymraeg Ail iaith Cwrs Byr?	74.9% 158 disgybl	76%	77%	78%
<i>Pa ganran o'r garfan sydd wedi cofrestru ar gyfer:</i>				
(i) TGAU Cymraeg Ail iaith Cwrs Llawn?	63.9 1011 disgybl			60%
(ii) TGAU Cymraeg Ail iaith Cwrs Byr?	Dim			Dim
(iii) heb eu cofrestru ar gyfer y naill na'r llall?	5.2			4.2%

Mwy o ddysgwyr â sgiliau iaith Gymraeg lefel uwch	
Beth yw cyfanswm cofrestriadau Lefel A Cymraeg iaith Gyntaf presennol fel canran o'r cofrestriadau TGAU Cymraeg iaith Gyntaf ddwy flynedd yn gynharach?	3.7
Beth yw cyfanswm cofrestriadau Lefel A Cymraeg ail iaith presennol fel canran o'r cofrestriadau TGAU Cymraeg Ail iaith cwrs llawn a byr ddwy flynedd yn gynharach?	1.3

Atodiad 2- Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg Ysgolion Cynradd

Ysgolion Cynradd

Cyfrwng Cymraeg [WM]	Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg: Mae pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Cymraeg yw'r prif gyfrwng addysgu yng Nghyfnod Allweddol 2 ac mae o leiaf 70% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Caiff Saesneg ei gyflwyno yn ffurfiol fel pwnc yng Nghyfnod Allweddol 2 a chaiff ei addysgu drwy gyfrwng y Saesneg, ac mae'n bosibl y defnyddir Saesneg hefyd ar gyfer rai agweddau ar rai pynciau.
Dwy Ffrwd [DS]	Ysgol Gynradd Ddwy Ffrwd: Mae dau fath o ddarpariaeth yn bodoli ochr yn ochr yn yr ysgolion hyn. Mae'r rhieni/disgyblion yn dewis naill ai'r ddarpariaeth sy'n bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg (WM), neu'r ddarpariaeth sy'n bennaf drwy gyfrwng y Saesneg (EM).
Trawsnewidiol [TR]	Ysgol Gynradd Drawsnewidiol: cyfrwng Cymraeg ond â defnydd sylweddol o'r Saesneg- Mae disgyblion yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn bennaf. Defnyddir y naill iaith a'r llall i addysgu yng Nghyfnod Allweddol 2, ond rhoddir mwy o bwyslais ar y Gymraeg, sy'n gyfrwng addysgu ar gyfer dros hanner a hyd at 70% o'r cwricwlwm. (Dim ond dros dro y byddai ysgolion yn y categori hwn fel arfer)
Saesneg yn bennaf (â defnydd sylweddol o'r Gymraeg) [EW]	Ysgol Gynradd cyfrwng Saesneg yn bennaf ond â defnydd sylweddol o'r Gymraeg: Mae disgyblion yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu yn y naill iaith a'r llall ond rhoddir mwy o bwyslais ar y Saesneg. Defnyddir y Gymraeg a'r Saesneg wrth addysgu yng Nghyfnod Allweddol 2, ond rhoddir mwy o bwyslais ar y Saesneg. Mae'r Gymraeg yn gyfrwng addysgu ar gyfer 20% - 50% o'r cwricwlwm cynradd yn gyffredinol.
Saesneg yn bennaf [EM]	Ysgol Gynradd cyfrwng Saesneg yn bennaf: Mae pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu drwy gyfrwng y Saesneg yn bennaf. Saesneg yw'r prif gyfrwng addysgu yn CA2. Addysgir y Gymraeg fel ail iaith yn CA2, ac mae'n bosibl y caiff rhai agweddau ar rai pynciau eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae llai na 20% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ysgolion Uwchradd

1	Ysgol Uwchradd Cyfrwng Cymraeg: Addysgir pob pwnc (gan gynnwys Addysg Grefyddol ac ABCh) heblaw am Saesneg drwy gyfrwng y Gymraeg i bob disgybl, er bod rhai ysgolion, o bosibl, yn cyflwyno terminoleg Saesneg mewn un neu ddau o bynciau.
2A	Ysgol Uwchradd Ddwieithog: Addysgir o leiaf 80% o'r pynciau ac eithrio'r Gymraeg a'r Saesneg drwy gyfrwng y Gymraeg yn unig i bob disgybl. Mae un neu ddau o bynciau yn cael eu haddysgu i rai o'r disgyblion yn Saesneg neu yn y naill iaith a'r llall.
2B	Ysgol Uwchradd Ddwieithog: Addysgir o leiaf 80% o'r pynciau (ac eithrio'r Gymraeg a'r Saesneg) drwy gyfrwng y Gymraeg ond fe'u haddysgir drwy gyfrwng y Saesneg hefyd.
2C	Ysgol Uwchradd Ddwieithog: Addysgir 50 - 79% o bynciau (ac eithrio'r Gymraeg a Saesneg) drwy gyfrwng y Gymraeg ond fe'u haddysgir drwy gyfrwng y Saesneg hefyd.
EW	Ysgol Uwchradd cyfrwng Saesneg yn bennaf ond â defnydd sylweddol o'r Gymraeg: Addysgir yn y naill iaith a'r llall, ac addysgir 20 - 49% o'r pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg. Fel rheol, byddai pob pwnc yn cael ei addysgu drwy gyfrwng y Saesneg hefyd.
EM	Ysgol Uwchradd cyfrwng Saesneg yn bennaf: Addysgir y disgyblion yn bennaf drwy gyfrwng y Saesneg. Addysgir y Gymraeg fel ail iaith hyd at CA4. Mae'n bosibl y gellir dewis dysgu un neu ddau bwnc (a allai gynnwys y Gymraeg fel iaith gyntaf) drwy gyfrwng y Gymraeg neu drwy gyfrwng y naill iaith a'r llall.

Atodiad 3- Acronymau

ADY	Anghenion Dysgu Ychwanegol
AGGaD	Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd
ALI	Awdurdod Lleol
CAA	Cyhoeddwr Cymraeg
CFFI	Clybiau Ffermwyr Ifanc
CSGA	Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg
Cyfnod Allweddol 2	Yr ail gyfnod statudol ar gyfer dysgwyr yng Nghymru (7-11 oed).
Cyfnod Allweddol 3	Y trydydd cyfnod statudol ar gyfer dysgwyr yng Nghymru (11-14 oed).
Cyfnod Allweddol 4	Y pedwerydd cyfnod statudol ar gyfer dysgwyr yng Nghymru (14-16 oed).
Cyfnod Allweddol 5	Y pumed cyfnod statudol ar gyfer dysgwyr yng Nghymru (16-18 oed).
Cyfnod Sylfaen	Y cyfnod statudol ar gyfer dysgwyr 3 i 7 oed yng Nghymru
ERW	Mae ERW yn gynghrair o chwe awdurdod lleol (Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, Castell-nedd Port Talbot, Sir Benfro, Powys ac Abertawe) sy'n gweithio gyda'i gilydd i gytuno ar strategaeth ranbarthol a chynllun busnes i ddarparu gwasanaethau gwella ysgolion.
PAG	Partneriaeth Addysg Gymraeg Sir Gar
PCAI	Prosiect Cefnogi Arferion Iaith
Peniarth	Cyhoeddwr Cymraeg
TGAU	Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
Yr Urdd	Mudiad Ieuencid